

■ Tekst 1 De rede van Philippus en Perseus

- 1p 1 Citeer uit regel 1-9 het Latijnse tekstelement waarmee Perseus suggereert dat Demetrius hem al langer belaagt.

Regel 7 dicere; vocari

Afgezien van actief en passief is er ook een verschil in het gebruik van deze beide infinitivi in deze zin.

- 2p 2 Breng dit verschil in gebruik onder woorden. Ga in je antwoord in op beide vormen.

Regel 9 quos in consilio haberet.

Mevr. H. van Rooijen-Dijkman vertaalt deze woorden als volgt: om hem van advies te dienen.

- 1p 3 Verklaar de vertaling “om te” op grond van een grammaticaal gegeven in deze zin.

Regel 10-12

- 2p 4 Noteer twee maatregelen waaruit blijkt dat Philippus op zijn hoede is. Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Regel 13-15 inventurus.

- 1p 5 Waarom is Philippus naar eigen zeggen hoe dan ook *miserrimus*? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Regel 17-18 etiam t/m finitas;

- 1p 6 ■ Deze zin vormt ten opzichte van de voorafgaande zin een:

- A beperking
- B gevolg
- C herhaling
- D ontkenning
- E versterking

Regel 20 vereor ne vana surdis auribus cecinerim.

Philippus benadrukt in deze zin het feit dat zijn *praecepta* geen effect hebben gehad.

- 2p 7 Citeer uit het vervolg van de tekst t/m regel 32 de Latijnse zin waarin Philippus een overeenkomstige gedachte verwoordt.

Regel 28 Ne quidem

- 2p 8 Waarom is het gebruik van de woorden *ne quidem* in plaats van *non* in Philippus' situatie begrijpelijk?

Regel 31 illorum

- 2p 9 ■ Dit woord verwijst naar degenen die in het voorafgaande zijn aangeduid met:

- A se (regel 22)
- B fratres (regel 26)
- C Romanis (regel 28)
- D Quinctiorum (regel 29)
- E eorum (regel 30)

Regel 34 Eo usque vivere me vultis

- 1p 10 Tot hoelang geldt dat volgens Philippus? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Regel 41-49 t/m u niet raakt.

- 2p 11 Om welke twee redenen denkt Perseus dat hij geen gehoor krijgt bij zijn vader?

Regel 49-52 Daarom t/m aangevallen.

- 1p 12 Leg uit dat dit een uitbreiding van de aanklacht is.

- 1p **13** Maak op je antwoordblad, op grond van de inhoud van regel 52-60, de onderstaande redenering af. Gebruik niet meer dan vijftien woorden.
Perseus zegt: Als mensen in nood zelfs een beroep mogen doen op wildvreemde mensen, ...

■ Tekst 2 De beklimming van de berg Haemus

- Regel 1 *suspicionis*
- 2p **14** a. Wat was de inhoud van deze *suspicio*? Beantwoord de vraag in het Nederlands.
b. Citeer een Latijns tekstelement uit regel 17-22 t/m *praesidio* waaruit blijkt dat deze *suspicio* volgens Livius terecht is.
- 1p **15** Hoe zorgt Livius er in regel 1-6 voor dat zijn lezers aan Hannibal denken? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

- Regel 13 *ipsi*
- 1p **16** ■ Dit woord verwijst naar
- A Antigoni (regel 11)
 - B suos omnes (regel 12)
 - C liberis (regel 12)
 - D posteris (regel 13)

- Regel 11-14 Si pergat t/m *auderet*.
Deze zin correspondeert met de zin die erop volgt (*Memorem t/m casus*)
- 2p **17** Citeer uit de zin *Memorem t/m casus* de Latijnse tekstelementen die respectievelijk corresponderen met *quis* en *tota gente*. Doe dat op je antwoordblad volgens dit schema:
quis correspondeert met ...
tota gente correspondeert met ...

- Regel 23 *ita inclinato regis animo*
- 1p **18** Wat hield dit concreet in? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

- Regel 24-25 *In praesentia t/m usum*
- 2p **19** a. Leg uit dat deze formulering iets dreigends heeft.
b. Met welke mededeling versterkt Livius in het directe vervolg deze dreigende sfeer? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

- Regel 26 *eius*
- 2p **20** ■ Hiermee wordt bedoeld op:
- A Demetrius
 - B Didas
 - C Perseus
 - D Philippus

- Regel 36 *vulgatae opinioni*
- 1p **21** Wat hield deze in? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

■ Tekst 3 De dood van Demetrius

Regel 2-4 Missus t/m captaret

Mevr. H. Van Rooijen-Dijkman vertaalt deze regels als volgt: Deze was zoals gezegd als begeleider meegestuurd. Hij had de onbevangen en argeloze jongeman, die niet zonder reden boos was op zijn vader en broer, verstrikt door hem naar de mond te praten en zijn verontwaardiging te delen.

Deze vertaling is op één punt explicieter dan de Latijnse tekst.

- 1p **22** Op welk punt is dat? Beantwoord de vraag door het citeren van het desbetreffende Latijnse tekstelement en de vertaling die Mevr. H. van Rooijen-Dijkman ervan geeft.

Regel 7 auctore eo

- 1p **23** ■ Daarmee wordt bedoeld:

- A Demetrius
- B Didas
- C Herodorus
- D Perseus
- E Philippus

Regel 7-8 Hoc consilium extemplo et fratri proditur et auctore eo indicatur patri.

- 1p **24** Noteer uit deze regel de vier Latijnse woorden die samen een chiasme vormen.

Regel 15 litteras

- 3p **25** a. Wat is er zo belastend aan de inhoud van deze brief? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Deze brief blijkt verderop in de tekst van groot belang te zijn.

b. Citeer het Latijnse tekstelement uit de regels 20-33 waarmee Livius dit zegt.

c. Van welke nog niet eerder geuite beschuldiging is in regel 20-26 t/m *occidendo* sprake? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Regel 23 ipsius

- 1p **26** Wie wordt hiermee bedoeld?

Regel 29-30 cum in cubiculum recepisset sese, crudelitatem patris conquerens, parricidium fratris ac Didae scelus incusans torquebatur.

Mevr. H. Van Rooijen-Dijkman vertaalt deze regels als volgt: hij trok zich in de slaapkamer terug, waar hij gefolterd door pijn klaagde over de wreedheid van zijn vader, en zijn broer van broedermoord en Didas van de misdaad beschuldigde.

De vertaalster heeft in haar vertaling de structuur van de Latijnse zin drastisch gewijzigd.

- 3p **27** Leg uit hoe zij dit heeft gedaan aan de hand van de volgende Latijnse tekstelementen:
1. cum t/m sese 2. fratris 3. torquebatur.

Regel 20-33

- 1p **28** Citeer het Latijnse tekstelement, inclusief het regelnummer (!), waaruit blijkt dat Livius een voorbehoud maakt ten aanzien van de verantwoordelijkheid van Philippus voor de moord op Demetrius.

■ Tekst 4

Bestudeer tekst 4 met de inleiding en de aantekeningen.

- 42p Vertaal de regels 1 t/m 11.